

ІНТЕГРОВАНА СИСТЕМА ПРОВАДЖЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ ІНЖЕНЕРНОЇ ТА ТРАНСПОРТНОЇ ГАЛУЗЕЙ

Поливода В.В.^{1✉}, Поливода О.В.²

¹ Херсонська державна морська академія, Україна

² Херсонський національний технічний університет, Україна

Анотація

Ключові слова:

база даних, інтернаціоналізація, інформаційна система, освітній простір.

Доповідь присвячена питанням комплексного та всебічного врегулювання провадження англійської мови у закладах вищої освіти, за основними напрямками діяльності, в тому числі за рахунок інтегрованих інформаційних систем.

Вступ

У статті 10 Конституції України [1] зазначено, що державною мовою в Україні є українська мова. Особливий статус українська мова набуває подальшого затвердження у відповідних підзаконних актах, наприклад, в Законах України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» [2], «Про освіту» [3], у новому Законі України «Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності» [4], який набув чинності 1 січня 2023 року.

Поруч з тим, у зазначеній статті 10 Конституції України записано, що «Держава сприяє вивченню мов міжнародного спілкування». В Законі України «Про освіту» визначається що мовою міжнародного спілкування є, насамперед, англійська мова.

Незважаючи на потужну нормативну базу, існують складнощі, об'єктивного та суб'єктивного характеру, послугоування англійською мовою у закладах вищої освіти (ЗВО).

Актуальність досліджень

Англійська мова є найпоширенішою іноземною мовою в 19 з 25 країн-членів ЄС (звісно, не враховуючи Ірландію та Великобританію). Англійська мова на сьогодні є де-юре офіційною в 60 країнах світу (з 196 існуючих), і фактично таких країн значно більше, бо в низці інших країн вона є де-факто такою через історичні причини. Англійська мова є однією з шести мов ООН, є офіційною мовою ЄС.

Вивчення іноземних мов визначено одним із пріоритетів внутрішньої політики ЄС, тому і

внутрішня політика України спрямовується на це, володіння англійською мовою дає можливість громадянам України стати повноцінними суб'єктами взаємовідносин на усіх можливих світових ринках, включаючи ринок праці. Уряд України розробив законопроект про встановлення особливого статусу англійської мови в Україні як мови міжнародного спілкування [5], що буде кроком до інтеграції українців у європейську спільноту.

Передбачається, що проектом закону буде офіційно закріплено статус англійської мови як однієї з мов міжнародного спілкування в Україні, визначено категорії посад, кандидати на зайняття яких зобов'язані володіти англійською мовою, унормовано особливості застосування англійської мови в роботі органів державної влади, у сферах освіти, культури та транспорту тощо. Згідно із поточною редакцією згаданого законопроекту, обов'язково англійською мають володіти держслужбовці, зокрема, науково-педагогічні працівники вишів.

З метою комплексного та всебічного врегулювання питання забезпечення функціонування англійської мови у ЗВО потрібно розроблювати і впроваджувати інтегровані інформаційні системи, які дозволять супроводжувати та контролювати процеси провадження англійської мови у всіх напрямках діяльності ЗВО, насамперед таких як: освітній процес, наукова та інноваційна діяльність, міжнародне партнерство та інтеграція, розвиток кадрового капіталу. Такі інтегровані системи сприятимуть подальшій інтернаціоналізації ЗВО та створить умови для підтримки та налагоджування співпраці з іноземними партнерами, стейкхолдерами, роботодавцями та іншими заінтересованими сторонами.

Викладення основного матеріалу

Відповідно до поставленої мети було розроблено інтегровану систему, структура якої наведена на рисунку 1, що пропонується для регулювання процесів у різних напрямках діяльності ЗВО України.

Освіта. Викладання здобувачам вищої освіти окремих освітніх компонентів англійською мовою надасть можливість вивчення сучасної спеціальної технічної літератури, яка відповідає новітнім досягненням у розвитку технології, розуміння відповідних регламентів, процедур, інструкцій, нормативних документів відповідної галузі. Наприклад, Міжнародна конвенція про

підготовку і дипломування моряків та несення вахти [6] наділяє англійську мову особливим статусом. Відповідно до цього у затвердженому стандарті вищої освіти за спеціальністю 271 «Річковий та морський транспорт» [7] до переліку компетентностей випускника включена «здатність використовувати англійську мову у письмовій та усній формі, у тому числі при виконанні професійних обов'язків», а за результатами навчання вимагається високий рівень знання англійської мови, який дозволяє особі використовувати англійську мову у письмовій та усній формі, у тому числі при виконанні професійних обов'язків, а за результатами навчання вимагається високий рівень знання англійської мови, який дозволяє особі використовувати англійську мову у письмовій та усній формі, у тому числі при виконанні професійних обов'язків.

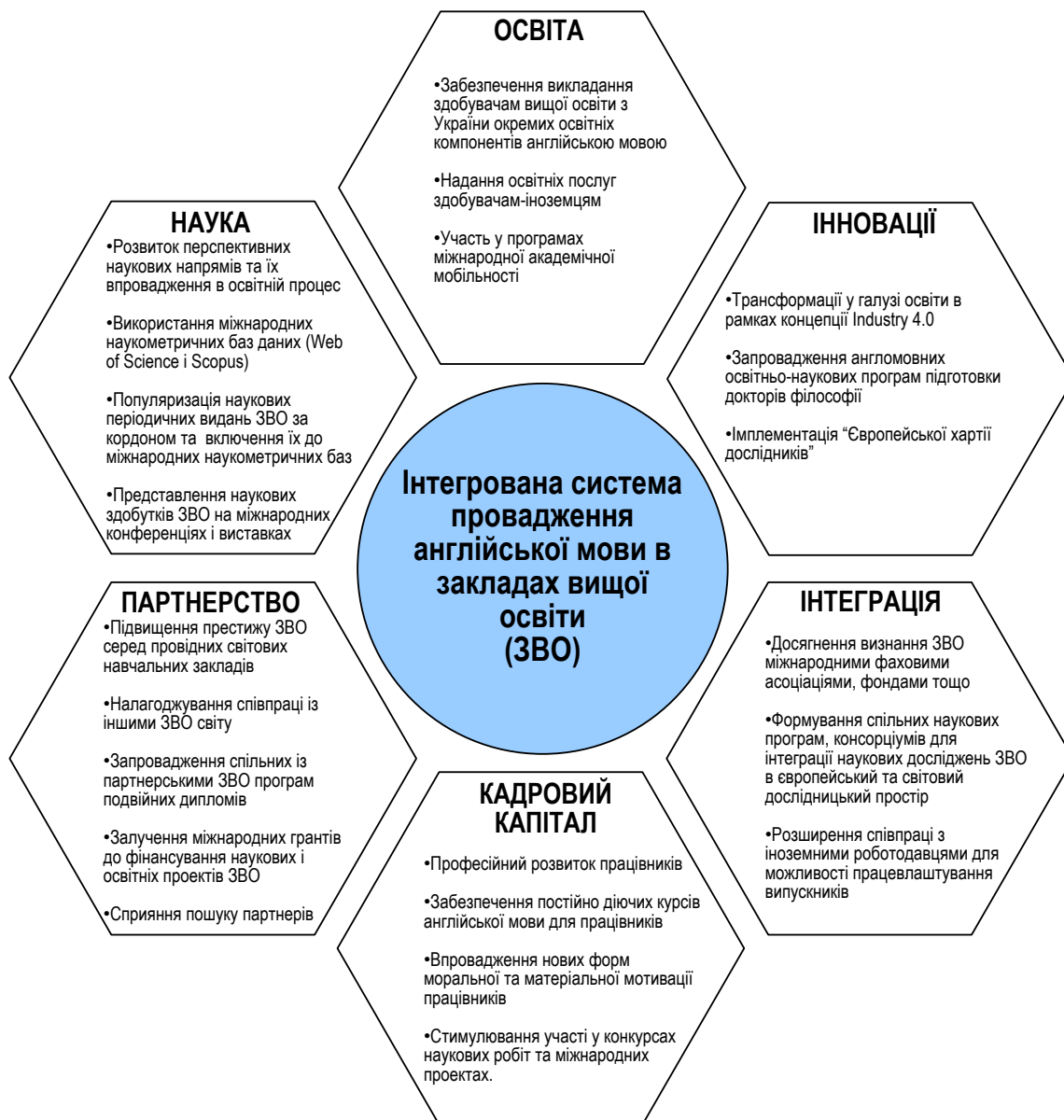

Рисунок 1. Структура інтегрованої системи провадження англійської мови в ЗВО

Тому на засвоєння аналогічних компетентностей та на досягнення програмних результатів навчання, які встановлені в освітньо-професійній програмі «Експлуатація суднового електрообладнання і засобів автоматизи-

ції» [8], окрім безпосередньо «мовних» освітніх компонентів, кафедру «Експлуатація суднового електрообладнання і засобів автоматизи-

проваджується практика викладання окремих освітніх компонент англійською мовою викладачами, що мають достатньо високий рівень знання англійської мови, який підтверджується наявністю відповідного сертифікату «B2». Відповідно зміст деяких складових контенту (конспект лекцій, пакет візуального супроводження тощо) будується на сучасних джерелах інформації та мають посилання на них мовою оригіналу, насамперед, англійською мовою.

За напрямком діяльності «Освіта» пропонується впровадження інформаційної бази даних (ІБД), структура якої наведена на рисунку 2. ІБД складається з таких компонентів: «Освітні програми», «Освітні компоненти», «Рівні вищої освіти», «Стейкхолдери», «Здобувачі», «Групи», «Кафедри», «Факультети», «Форми навчання», «Анкети», «Питання», «Критерії оцінок», «Співробітники». На схемі даних показані компоненти бази даних та зв'язки між ними. За кожним з напрямків діяльності ЗВО необхідно розробити відповідну ІБД.

Наука. Наукові дослідження, що проводяться ЗВО, пов'язані з визначеною інституційною політикою та стратегією інтернаціоналізації та передбачають ознайомлення із сучасними досягненнями світової науки у відповідній галузі. Володіння англійською мовою відкриває широкий доступ до знань, адже англійська є лідером

серед мов Інтернету, її користуються більш ніж 800 млн. користувачів глобальної мережі, 50% всіх веб-сторінок написані англійською мовою, 80% наукових праць, що видаються на сьогодні в світі, написані теж англійською мовою. Якісна підготовка здобувачів та викладачів до наукової кар'єри потребує їх включення до наукової спільноти та тісної співпраці з колегами-дослідниками, наукові інтереси яких стосуються суміжних тем. У такому середовищі відбуваються дискусії, презентації, обговорення тощо, воно є частиною міжнародної наукової спільноти, що визначається і мобільністю здобувачів та викладачів, наданими їм можливостями оприлюднювати і обговорювати свої наукові досягнення (зокрема йдеться про публікації у рейтингових журналах, виступи на міжнародних конференціях, семінарах тощо). Перебування в такому середовищі забезпечить формування відповідних навичок наукового пошуку та презентації власних результатів досліджень широкій аудиторії.

Інновації. Входження здобувачів та викладачів ЗВО до світової наукової спільноти забезпечить трансфер технологій Industry 4.0 та інноваційність при реалізації освітніх програм (ОП), що є особливо важливим для фахівців інженерної та транспортної галузей, а також підвищить якість освіти та розширить співпрацю з роботодавцями.

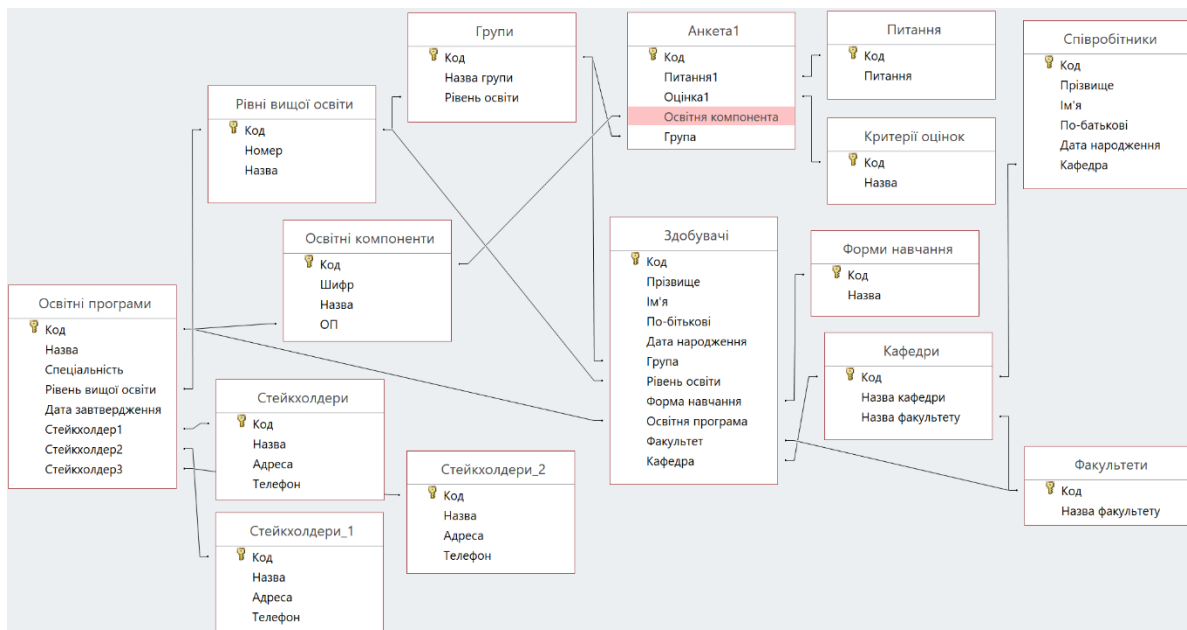

Рисунок 2. Структура інформаційної бази даних провадження англійської мови за напрямком діяльності «Освіта»

Партнерство. Досягнення визнання ЗВО різними міжнародними галузевими асоціаціями та організаціями сприятиме залученню міжнародних грантів, пошуку партнерів.

Інтеграція. Формування спільних наукових програм, консорціумів для інтеграції наукових

досліджень ЗВО в європейський та світовий дослідницький простір розширить можливості співпраці з іноземними роботодавцями.

Кадровий капітал. Окрім наведених вище переваг, слід звернути увагу, що відповідною до «Ліцензійних умов провадження освітньої

діяльності» [8] у п. 13 не тільки закріплюються кадрові вимоги до кількісного та якісного складу працівників, які забезпечують реалізацію освітніх компонентів, передбачених освітньою програмою з підготовки іноземців, але у п. 38 дається визначення, що проведення навчальних занять із спеціальних дисциплін іноземною мовою (крім дисциплін мовної підготовки) в обсязі не менше 50 аудиторних годин на навчальний рік є досягненням у професійній діяльності для всіх науково-педагогічних працівників.

Висновки

На підставі аналізу законодавства України і нормативної бази, що регламентують діяльність ЗВО, доведена необхідність популяризації та провадження англійської мови за різними напрямками функціонування ЗВО для його ефективною інтеграції у Європейський освітній простір, а запропоновані структури інтегрованої системи та відповідних інформаційних баз даних допоможуть у вирішенні цієї задачі.

Література

[1]. Конституція України. Верховна Рада України. Офіційний вебпортал парламенту України. URL: <https://u.to/wjwbGg> (дата звернення: 10.02.2023).

[2]. Закон України «Про забезпечення функціонування української мови як державної». Верховна Рада України. Офіційний вебпортал парламенту України. URL: https://u.to/gR_XGw (дата звернення: 10.02.2023).

[3]. Закон України «Про освіту». Верховна Рада України. Офіційний вебпортал парламенту України. URL: <https://u.to/4xJSGQ> (дата звернення: 10.02.2023).

[4]. Законі України «Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності». Верховна Рада України. Офіційний вебпортал парламенту України. URL: <https://u.to/evpYHQ> (дата звернення: 10.02.2023).

[5]. Закон про забезпечення функціонування англійської мови як мови міжнародного спілкування - крок до інтеграції українців у європейську спільноту. Пресбрифінг Міністерства культури та інформаційної політики України. Київ, 12 серпня, 2022 URL: <https://u.to/CBFXHQ> (дата звернення: 10.02.2023).

[6]. Міжнародна конвенція про підготовку і дипломування моряків та несення вахти 1978 року. Верховна Рада України. Офіційний вебпортал парламенту України. URL:

<https://u.to/IBNXHQ> (дата звернення: 10.02.2023).

[7]. Стандарт вищої освіти за спеціальністю 271 «Річковий та морський транспорт». Міністерство освіти і науки Країни. URL: <https://u.to/pGZZHQ> (дата звернення: 10.02.2023).

[8]. Постанова Кабінету міністрів України «Про затвердження Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності». Верховна Рада України. Офіційний вебпортал парламенту України. URL: <https://u.to/7Oi2Gw> (дата звернення: 10.02.2023).

Відомості про авторів

Владислав Поливода, к.т.н., доцент, доцент кафедри експлуатації суднового електрообладнання і засобів автоматизації, Херсонська державна морська академія, Херсон, Україна, [ORCID ID: 0000-0001-7742-255X](https://orcid.org/0000-0001-7742-255X).

Оксана Поливода, к.т.н., доцент, доцент кафедри автоматизації, робототехніки і мехатроніки, Херсонський національний технічний університет, Херсон, Україна, [ORCID ID: 0000-0002-6323-3739](https://orcid.org/0000-0002-6323-3739).

